

Asociația Promo-LEX lansează platforma civică www.politia.monitor.md pentru a încuraja comunicarea dintre cetățeni și Poliție

Inspectoratul General al Poliției (IGP) implementează în prezent “Strategia de dezvoltare a Poliției 2016-2020”. Pentru realizarea acesteia, în 2017 Guvernul Republicii Moldova a semnat cu Uniunea Europeană acordul de finanțare „Suport pentru reforma Poliției”.

Indicatorul de bază pentru aprecierea rezultatelor Strategiei de Dezvoltare a Poliției este nivelul de încredere a cetățenilor în activitatea Poliției. Potrivit sondajului național Barometrul Opiniei Publice, către finele anului 2019 cca. 39,5% dintre cetățeni au declarat că au foarte multă încredere sau o oarecare încredere în Poliție, ținta stabilită fiind însă de 41%. Astfel, pornind de la cifra de 25,8 % al nivelului de încredere al cetățenilor în Poliție, în aprilie 2016, se observă o ușoară creștere, totuși aceasta nu are un caracter constant. Constatăm astfel că, pe lângă eforturile de reformare internă, dotare și instruire a polițiștilor, un rol important în atingerea unui nivel mai înalt de încredere publică în activitatea Poliției îl are comunicarea transparentă și deschisă cu cetățenii și societatea în ansamblu.

Asociația Promo-LEX contribuie din decembrie 2018 la atingerea acestui obiectiv prin implementarea proiectului „Monitorizarea civică a reformei Poliției în Republica Moldova”, realizat cu suportul Uniunii Europene. În această perioadă, Promo-LEX a elaborat și publicat două rapoarte de monitorizare privind

implementarea reformei Poliției, a contribuit la instruirea a 26 de comunicatori din cadrul Inspectoratului General al Poliției, a acordat trei sub-granturi pentru acțiunile OSC-urilor locale, precum și în parteneriat cu Inspectoratul General de Poliție a desfășurat o Campanie de informare a cetățenilor privind obiectivele și realizările din cadrul Reformei Poliției, campania ajungând în 23 de localități din țară. Pentru a stimula comunicarea și interacțiunea dintre cetățeni și Poliție, Promo-LEX lansează platforma www.politia.monitor.md.

Promo - LEX
Procesarea democratică și a dispoziției omului

*Semnaleză în regim on-line,
probleme sau încălcări ale legii
comise de către cetățeni,
funcționari publici, polițiști.*

www.politia.monitor.md

The image shows a dark blue background with a laptop on the right side. The laptop screen displays a data visualization with a line graph and some text. The text on the left is in white and yellow, and the URL is in yellow. There are three small circles at the bottom center of the image.

Astfel, din 8 mai 2020 orice persoană poate semnala în regim on-line, pe hartă interactivă a platformei www.politia.monitor.md un șir de probleme sau încălcări ale legii comise de către cetățeni, funcționari publici, polițiști.

- acte de corupție,
- cazuri de trafic de influență sau îmbogățire ilicită,
- abuzul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu,
- falsul în acte publice,
- neîndeplinire corespunzătoare a obligațiilor de

- serviciu,
- actele de tortură, tratamentul inuman și degradant,
 - cazurile de discriminare,
 - încălcarea regimului juridic al incompatibilităților,
 - conflictele de interese,
 - încălcarea drepturilor angajaților Poliției.

La fel, pot fi sesizate cazurile de încălcare inclusiv a drepturilor polițiștilor pornind de la calitatea lor profesională. Promo-LEX va monitoriza toate semnalările indiferent de natura lor și în acele cazuri limitate care vor necesita intervenția reprezentanților Asociației, va acționa în consecință.

Platforma www.politia.monitor.md conține și un set de formulare tipizate care oferă gratuit o ghidare juridică inițială acelor persoane care ar dori să sesizeze în mod oficial autoritățile competente cu privire la încălcările raportate pe harta interactivă.

Totodată, pe această platformă, cetățenii se pot informa despre progresul reformei Poliției, dar și despre activitățile și rezultatele proiectului „Monitorizarea civică a reformei Poliției în Republica Moldova” implementat de Asociația Promo-LEX.

Pentru mai multe informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

Alegerile prezidențiale pot fi libere și corecte numai dacă vor fi soluționate problemele existente în legislația electorală, iar CEC trebuie să joace un rol pro activ în acest sens

Asociația Promo-LEX a lansat astăzi, 6 mai 2020, un APEL PUBLIC privind necesitatea urgentă de soluționare a problemelor legale care pot afecta organizarea și desfășurarea alegerilor Președintelui Republicii Moldova în toamna anului 2020.

În acest sens, Promo-LEX atrage atenția că, în urma alegerilor prezidențiale din 30 octombrie (13 noiembrie) 2016, Curtea Constituțională a formulat șase adrese Parlamentului Republicii Moldova. **Parlamentul, contrar prevederilor legislației nu a soluționat în nici un fel trei adrese**, iar alte trei adrese au fost soluționate doar parțial.

Evidențiem că atât Promo-LEX, în calitate de misiune națională de observare a alegerilor, cât și Misiunile internaționale au formulat numeroase recomandări privind modificarea cadrului legal din Republica Moldova, însă **constatăm, cu regret, că acestea nu au fost luate în calcul de Parlament**. De asemenea, constatăm că modificările legislației electorale efectuate în perioada 2016-2020 nu au avut un caracter sistemic, fiind, preponderent, de conjunctură și vizând oportunitatea politică.

În mod aparte, atragem atenția că Comisia Electorală Centrală, contrar angajamentelor asumate public față de partenerii de

dezvoltare dar și față de reprezentanții Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte nu a publicat și, nici nu a inițiat procesul de consultare publică a propunerilor de modificare a legislației electorale și a cadrului legal conex. Subliniem că aceste propuneri au fost elaborate deja, cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Insistăm pe ideea că propunerile de modificare pot fi utile pentru soluționarea problemelor ce ar putea apărea în campania prezidențială din toamna anului curent. Inițierea neîntârziată a procesului de discutare publică a propunerilor va duce la perfecționarea acestora și a legislației electorale.

Pe baza celor expuse, **Asociația Promo-LEX solicită, în mod urgent:**

Comisiei Electorale Centrale

- publicarea pentru consultare publică a propunerilor de modificare a legislației electorale și a cadrului legal conex elaborate cu susținerea partenerilor de dezvoltare;
- examinarea în ședință a propunerilor și înaintarea acestora spre examinare Parlamentului.

Parlamentului Republicii Moldova

- examinarea și soluționarea adreselor Curții Constituționale;
- inițierea neîntârziată a modificării legislației electorale cu participarea largă a părților interesate în procesul de consultare publică a proiectelor;
- utilizarea drept bază pentru modificarea cadrului legal a recomandărilor misiunilor de observare a alegerilor, în special, de la alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016.

Apelul Public integral poate fi accesat [aici](#).

APEL PUBLIC

privind necesitatea urgentă de
soluționare a problemelor legale care pot
afecta organizarea și desfășurarea
alegerilor Președintelui Republicii Moldova
în toamna anului 2020

6 mai 2020

Pentru mai multe informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

Opinia Promo-LEX cu privire la consecințele încorporării forțate a tinerilor în structurile paramilitare din regiunea transnistreană

APRILIE 2020

OPINIA PROMO-LEX

cu privire la consecințele
încorporării forțate a tinerilor în
structurile paramilitare din
regiunea transnistreană

OPINIA Organizațiilor semnatare privind caracterul disproporționat în raport cu scopul legitim urmărit al criteriului numeric de 4000 de persoane și cerința reprezentativității teritoriale de minim 120 de membri în cel puțin jumătate UAT de nivelul al II din Republica Moldova, pentru partidul în curs de înregistrare

Urmare a demersului Ministerului Justiției expediat în adresa Asociației Promo-LEX, Centrului de Resurse Juridice din Moldova și Institutului de Politici și Reforme Europene, prin care se solicită prezentarea propunerilor de modificare a cadrului normativ relevant în contextul aprobării Hotărârii Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 8 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice, prin care au fost declarate neconstituționale unele prevederi ale art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice,

organizațiile semnatare au publicat astăzi, 2 aprilie 2020, [Opinia cu privire la conținutul modificărilor.](#)

În baza prevederilor acordurilor internaționale și practicilor naționale și internaționale analizate de către organizațiile semnatare, Opinia conține **justificarea punctuală a modificărilor cadrului legal pe subiectul numărului minim de semnături necesar pentru înregistrarea unui partid politic dar și necesitatea colectării raionale (regionale) a unui număr minim de semnături.**

Astfel, cu privire la **criteriul de 4000 de semnături necesare pentru înregistrarea partidului** (declarat neconstituțional), organizațiile semnatare subliniază că potrivit practicilor europene, înregistrarea partidelor politice sub rezerva prezentării numărului necesar de semnături ale membrilor fondatori de principiu nu limitează drepturile de asociere a cetățenilor. Iar utilizarea de termeni și condiții care reglementează înregistrarea nu trebuie tratată ca mecanism prevenire a numărului excesiv de partide.

Autorii opiniei, reieșind din practica statelor europene, **concluzionează că numărul optim de semnături necesar a fi colectat pentru înregistrarea partidelor politice în Republica Moldova, ar trebui să varieze între 500 și 800 .**

Totodată, luând în calcul faptul că la etapa actuală, **raportarea numărului de membri de partid pe parcursul activității acestora pare a fi o formalitate**, se impune **necesitatea reglementării legale a evoluției numărului de membri de partid** după etapa de înregistrare a acestuia. Drept argument în susținerea acestei teze se opinează că numărul minim de membri este una din condiționalități a cărei respectare a permis înregistrarea partidului. Prevederile legale naționale trebuie să respecte liniile directorii în domeniu.

Cu privire la **condiția reprezentativității teritoriale de**

minim 120 de membri în cel puțin jumătate din unitățile administrativ teritoriale de nivelul al doilea din Republica Moldova, pentru partidul în curs de înregistrare (la fel declarată neconstituțională), Organizațiile semnatare constată că necesitatea reprezentativității teritoriale ar putea reprezenta o restricție serioasă pentru activitatea politică la nivel regional și local, dar și ridică probleme privind compatibilitatea acesteia cu libertatea de asociere. În consecință, se propune excluderea condiționalității reprezentării teritoriale a semnăturilor colectate.

În baza prevederilor normative dar și a practicilor naționale și internaționale analizate, organizațiile semnatare finalizează opinia cu o serie de concluzii și recomandări privind modificarea cadrului legal:

- este necesară menținerea prevederilor legale care stabilesc înregistrarea partidelor politice sub rezerva prezentării unui număr minim de semnături. Este vorba despre practică legală europeană care nu limitează de principiu drepturile de asociere a cetățenilor;
- propunem micșorarea numărului de semnături necesar a fi colectate de la 4 000 la 500-800, în conformitate cu practica majorității statelor europene ce utilizează acest mecanism;
- în contextul menținerii condiționalității prezentării unui număr anumit de semnături pentru înregistrare, este oportun de a reglementa legal evoluția numărului de membri de partid după etapa de înregistrare a acestuia. Or practicile actuale de declarare par a fi formale;
- propunem excluderea condiționalității reprezentării teritoriale a semnăturilor colectate, pe motiv că ar putea reprezenta o restricție serioasă pentru activitatea politică la nivel regional și local, și ridică probleme privind compatibilitatea acesteia cu libertatea de asociere.

Opinia integrală poate fi accesată [aici](#).

OPINIA

ORGANIZAȚIILOR SEMNATARE

privind caracterul disproporționat în raport cu scopul legitim urmărit al criteriului numeric de 4000 de persoane și cerința reprezentativității teritoriale de minim 120 de membri în cel puțin jumătate UAT de nivelul II din Republica Moldova, pentru partidul în curs de înregistrare

Promo - LEX

Promovarea democrației și a dreptății omului

CRJM

CENTRUL DE
RĂSURSE JURIDICE
DIN MOLDOVA

Institutul pentru
Politici și Reforme
Europene

Pentru mai multe informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

APEL PUBLIC privind tergiversarea publicării de cătore Comisia Electorală Centrală a rapoartelor financiare ale partidelor politice pentru anul 2019

Asociația Promo-LEX a lansat astăzi, 2 aprilie 2020, un Apel privind nepublicarea în termen legal de către Comisia Electorală Centrală a rapoartelor financiare ale partidelor politice pentru anul 2019.

Prin intermediul acestui Apel, **Asociația evidențiază faptul** că contrar prevederilor legale,

în premieră, CEC nu a publicat în termenul stabilit de lege vreun raport privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru anul 2019, nici în format pdf, nici în format deschis (cu posibilă reutilizare) prin intermediul modulului SSI „Control Financiar”.

Atragem atenția că autoritatea electorală a dispus ca începând cu 1 ianuarie 2020, partidele politice să prezinte rapoartele financiare prin intermediul modulului SSI „Control Financiar”, subsistem al SIAS „Alegeri”. Mai mult, la **48 ore din momentul prezentării raportului**, adică cel târziu începând cu **2 aprilie 2020** părțile interesate trebuie să aibă acces de vizualizare și preluare a datelor din rapoarte.

Subliniem lipsa de transparență și în reflectarea procesului de recepționare a rapoartelor financiare ale partidelor politice, nefiind publicată nicio informație cu privire la numărul rapoartelor și data prezentării acestora.

Totodată, accentuăm **lipsa unei atitudini proactive și transparente** a CEC în gestionarea subiectului atenționării partidelor, prezentării, recepționării și publicării rapoartelor financiare în condiții de situație excepțională sau după caz inițierea procedurilor de prelungire a termenului pentru prezentarea rapoartelor financiare.

În baza analizei efectuate, precum și reieșind din experiența Promo-LEX de monitorizare a finanțării partidelor politice, Asociația solicită Comisiei Electorale Centrale:

- Publicarea pe pagina web a CEC a rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor pentru anul 2019.
- Oferirea accesului, pentru părțile interesate, la modulul SSI „Control Financiar”, ce conține rapoartele anuale privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru anul 2019 în format deschis (cu posibilă reutilizare).
- Comunicarea informației oficiale a CEC cu privire la prezentarea rapoartelor privind gestiunea financiară de către partidele politice pe anul 2019 în contextul situației de urgență. Informarea despre eventualele probleme existente și soluțiile identificate pentru rezolvarea acestora.
- Sesizarea, la necesitate, a Comisiei pentru Situații

Excepționale privind necesitatea prelungirii termenului pentru prezentarea rapoartelor financiare.

- Somarea partidelor politice care nu au prezentat Comisiei Electorale Centrale rapoartele anuale pentru anul 2019, în privința neprezentării acestora și după caz, oferirea unui termen limită de prezentare a lor.
- Interpelarea Serviciului Fiscal de Stat și a partidelor politice, privitor la utilizarea de către partidele politice a echipamentelor de casă și control, numărul acestora în posesia fiecărui partid și modalitatea de utilizare în privința colectării veniturilor (donații, cotizații, venituri obținute din activitatea economică) a partidelor politice. Publicarea informației recepționată de la SFS pe pagina web oficială a CEC, aceasta fiind de interes public.

Apelul Public integral poate fi accesat mai jos:

APEL PUBLIC

privind tergiversarea publicării de către
Comisia Electorală Centrală a rapoartelor
financiare ale partidelor politice
pentru anul 2019

www.promolex.md

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Pentru mai multe informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

RAPORTUL FINAL | Misiunea de observare a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020

Recomandările Promo-LEX în baza Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025” (anii 2020-2021)

Nr. 66 din 19 martie 2020

Dnei Liliana Iaconi,
Secretar General al Guvernului
Republicii Moldova

Stimată dnă Secretar General,

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Hotărârii Guvernului nr. 967 din 9 august 2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectelor de hotărâri ale Cancelariei de Stat.

Respectiv, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează Cancelariei de Stat cu solicitarea de a fi examinate constatările și recomandările Asociației vizavi de proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”.

CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI:

Privind procedura de consultare publică

Proiectul hotărârii pentru aprobarea **Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”** a fost publicat pe pagina web www.particip.gov.md în data de 5 martie 2020, termenul limită pentru prezentarea recomandărilor fiind indicată data de 21 martie 2020. Menționăm că *termenul respectiv se încadrează în limitele prevăzute în art. 12 alin. (2) din Legea nr. 239-XVI*, care stipulează că termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizie va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice. Prin urmare, constatăm că părțile interesate dispun de suficient timp pentru a se expune asupra proiectului și pentru a înainta recomandări.

Privind conținutul proiectului hotărârii pentru aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”

În urma analizei proiectului hotărârii pentru aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025” (în continuare – Plan de acțiuni), **Asociația Promo-LEX prezintă următoarele constatări și recomandări:**

Anul 2020 este un an electoral, urmând a fi organizate alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Potrivit art. 11 din Codul electoral, dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, cu excepția celor privați de acest drept în modul stabilit de lege. Prin urmare, inclusiv cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare în ziua alegerilor au dreptul de a-și exprima voința prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. În acest scop, potrivit art. 31, alin. (2) din Codul electoral, „în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor”.

Notă analitică – privind importanța completării/ajustării legislației electorale pentru a include prevederi care să definească discursul de ură și instigare la discriminare în procesele electorale

Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020 în circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești

15 martie 2020

Ora: 21:30

Cu privire la oportunitatea desfășurării alegerilor parlamentare noi în circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești în data de 15 martie 2020

Context

La 27 decembrie 2019 Comisia Electorală Centrală (CEC) a stabilit data desfășurării alegerilor parlamentare noi în circumscripția uninominală (CU) nr. 38 Hîncești pentru 15 martie 2020. Reiterăm opinia Promo-LEX conform căreia data alegerilor parlamentare noi a fost stabilită de către CEC cu întârziere, deoarece termenul legal cuprinde intervalul 5 februarie 2020 – 5 martie 2020.[\[1\]](#).

Între timp, pe 11 martie 2020, cu patru zile înainte de ziua alegerilor parlamentare noi din CU nr. 38, Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a declarat infecția COVID19 pandemie, în contextul creșterii numărului de cazuri la nivel mondial, precum și a măririi ariei geografice de manifestare în peste 110 țări, și din cauza riscului crescut de continuare a răspândirii infecției la nivel global[\[2\]](#).

La ședința din 8 martie 2020 a Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică (CNESP) este anunțat despre primul caz de infecție COVID 19 în Republica Moldova. În

contextul constatării și răspândirii cazurilor de infecție COVID 19, CNESP prin Hotărârea nr. 7 din 13 martie 2020 constată gradul de alertă Cod roșu la nivel național referitor la situația epidemiologică. Potrivit legislației, alertă cu cod roșu semnifică risc iminent de declanșare a unei urgențe de sănătate publică.

La 11 martie 2020 CEC a publicat și transmis o Circulară[3] elaborată în vederea respectării prevederilor hotărârii CNESP din 10 martie 2020, care presupune prevenirea aflării într-un singur loc a unui număr mai mare de 50 persoane și dezinfectarea localului secției de votare. De asemenea, urmare a instituirii Codului roșu la nivel național, în seara zilei de 14 martie 2020 CEC, printr-un anunț pe o rețea de socializare anunța că a adresat un demers CNESP prin care a fost solicitată opinia Comisiei cu privire la posibilitatea continuării activităților de organizare și desfășurare a scrutinului din 15 martie. La finalul anunțului se specifica că "despre deciziile luate, vă vom informa suplimentar". Suplimentar, până la începutul votării, pe subiectul dat nu au existat postări.

La 15 martie, CEC a recepționat răspunsul Președintelui Consiliului Suprem de Securitate[4] prin care menționează că în Hotărârea nr. 7 din 13 martie 2020 a CNESP sunt menționate restricții cu caracter exhaustiv privind acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către autoritățile publice, întru neadmiterea agravării situației epidemiologice din țară. Totuși, aceste măsuri nu se referă și la organizarea alegerilor, însă impun autorităților publice (inclusiv celor electorale) întreprinderea tuturor măsurilor de prevenție necesară.

În zilele de 13-14 martie 2020 în spațiul public a apărut informația despre faptul că o persoană infectată cu virusul COVID-19 este din satul Bălceana, una din localitățile CU nr. 38 Hânțești.

Subliniem că în spațiul public în zilele imediat apropiate zilei alegerilor au apărut numeroase solicitări ale cetățenilor cu privire la oportunitatea amânării scrutinului parlamentar, în condițiile în care sunt supuse pericolului sănătatea cetățenilor.

Observatorii Promo-LEX au raportat, de asemenea, doar despre un caz când un candidat a solicitat "anularea imediată a alegerilor în Hîncești" printr-un demers depus la CEC în data de 14.03.2020[5].

Constatări ale observatorilor Promo-LEX din ziua alegerilor

La conferința de presă organizată pentru prezentarea Raportului nr. 1 a Misiunii de observare Promo-LEX a alegerilor din CU nr. 38 în data de 12 martie 2020, Misiunea a anunțat organizarea a două echipe mobile de observatori pentru ziua alegerilor. În condițiile agravării rapide a situației epidemiologice MO Promo-LEX a delegat o singură echipă care a activat în regim de observare redus.

Echipa mobilă a observat procesele de deschidere a secțiilor de votare și desfășurare a procedurilor de vot în 11 secții de votare din 44 deschise. Potrivit observatorilor, în general, procedurile de vot au fost respectate. Printre incidentele semnalate se numără raportarea în cazul a cel puțin trei secții de votare din două localități (Logănești – SV nr. 28, 29; Hîncești – SV nr. 5) a transportării organizate a alegătorilor.

Atragem atenția asupra ratei mici de participare la vot, comparativ cu scrutinele uninominale anterioare:

Alegeri parlamentare, 24.02.2019, CU nr. 38 Hîncești	Alegeri parlamentare noi, 20.10.2019, CU nr. 17 Nisporeni	Alegeri parlamentare noi, 20.10.2019, CU nr. 33 Chișinău	Alegeri parlamentare noi, 15.03.2020, CU nr. 38 Hîncești
42.4%	43.5%	39.3%	23.3%

Cauza prezenței scăzute poate fi cel mai probabil situația incertă din spațiul public și acțiunile întreprinse de autorități. Astfel, pe de o parte autoritățile au chemat toată populația țării să stea acasă, în acest sens fiind dispusă sistarea transportului public în Chișinău, dar și în premieră a activității cultelor religioase. Pe de altă parte, a fost organizat un scrutin, în cadrul căruia alegătorii erau chemați la urne.

Constatări privind oportunitatea desfășurării alegerilor

Potrivit art. 8 din Codul electoral^[6] alegerile au loc într-o singură zi, de duminică sau în oricare altă zi indicată în actul de stabilire a alegerilor, pe întreg teritoriul țării sau al localității respective. Cu referire la problema abordată, art. 56 stabilește că în timpul rezervat votării se interzice de a închide localul de votare și de a suspenda votarea, **cu excepția** cazurilor de dezordine în masă, de calamități naturale, **de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol** sau fac imposibilă efectuarea votării. În astfel de situații, Președintele biroului electoral poate suspenda votarea pentru un termen de maxim 2 ore.

În opinia MO Promo-LEX riscurile iminente de epidemie pot întruni condițiile de circumstanțe care îi pun pe alegători în pericol, respectiv ar putea fi acele cazuri de excepție care ar putea duce la suspendarea votării pe o perioadă anumită.

În același timp, atragem atenția că acestea nu sunt circumstanțe neprevăzute pentru ziua alegerilor, ele fiind cunoscute înainte de ziua alegerilor, respectiv autoritățile ar fi trebuit să demonstreze un comportament mai pro activ și să anticipeze eventuale cazuri de îmbolnăvire în ziua alegerilor.

Apreciem că în condițiile create, atât autoritățile electorale cât și autoritățile administrațiilor publice locale, inclusiv

Comisia extraordinară de sănătate publică raională Hîncești, au depus efort de minimizare a riscurilor epidemiologice, atât pentru membrii organelor electorale, cât și pentru alegători. Potrivit observatorilor, membrii birourilor electorale erau dotați cu măști de protecție și cu mănuși, de asemenea la intrare în SV și pe mesele membrilor de birou existau soluții antiseptice.

Ținem să subliniem, că condițiile de amânare sau anulare de drept a procedurilor electorale sunt prevăzute expres de Codul electoral doar pentru referendumurile republican și local. Articolele 156 și 186 din Codul electoral prevăd că dacă data referendumului republican/local a fost stabilită pentru ziua în care, ulterior, **se decretează sau se instituie starea de urgență, de asediu sau de război**, el se **anulează de drept sau se amână** pentru o altă zi. Astfel, din punct de vedere legislativ nu există norme care ar oferi posibilitatea amânării sau anulării de drept a alegerilor parlamentare. Totuși, potrivit art. 66 din Constituția Republicii Moldova, doar **Parlamentul este autoritatea cu drept de declarare a stării de urgență, de asediu și de război**.

În același timp, Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război la art. 4 alin. (2) prevede expres că **în perioada stării de urgență, de asediu sau de război**, instituite pe întreg teritoriul țării, **nu se admite** modificarea Constituției, adoptarea, modificarea sau abrogarea legilor organice și a legislației electorale, precum și **desfășurarea alegerilor autorităților publice centrale și locale** și a referendumurilor republicane și locale.

Totuși, potrivit Legii nr. 212/2004, starea de urgență este ansamblul de măsuri cu caracter politic, economic, social și de menținere a ordinii publice, care se pot institui de către Parlament inclusiv provizoriu în unele localități. Aceasta inclusiv, în caz de iminență a declanșării sau declanșare a unor situații excepționale cu caracter natural, tehnogen sau biologic-social.

Art. 20 a Legii citate stabilește că **pe durata stării de urgență, în funcție de situația concretă, pot fi aplicate următoarele măsuri, inclusiv:**

1. *b) instituirea unui regim special de intrare și ieșire din țară;*
2. *d) introducerea regimului de carantină și luarea altor măsuri sanitaro-antiepidemice obligatorii;*
3. *f) stabilirea unui regim special de lucru pentru agenți economici și instituții publice, soluționarea altor chestiuni privind activitatea acestora, necesare desfășurării lucrărilor de salvare-deblocare și a altor lucrări de neamânat;*

Evidențiem că măsurile selectate sunt exact cele aprobate și implementate consecutiv de CNESP în ultima perioadă de timp.

Standardele internaționale în domeniul asigurării securității în alegeri [\[7\]](#) condiționează în mare parte amânarea alegerilor prin decretarea unei stări de urgență. În context, reiterăm că Parlamentul este unica autoritate publică care putea decide amânarea sau anularea scrutinului, exclusiv prin stabilirea stării de urgență. Astfel, opiniile critice în adresa organelor electorale privind inacțiunea de a sista scrutinul nu au nici un suport juridic.

Suplimentar, menționăm că membrii organelor electorale sunt într-o situație duplicitară din perspectiva organizării alegerilor și asigurării condițiilor impuse de Codul roșu de risc epidemiologic. Amintim că atât Codul penal (art. 215) cât și cel contravențional (art. 76) prevăd sancțiuni pentru nerespectarea măsurilor de profilaxie, prevenire sau combatere a bolilor epidemice, dacă aceasta a provocat răspândirea unei asemenea boli (reiterăm că din punct de vedere a observatorilor aceste acțiuni minime de prevenire au avut loc în toate secțiile de votare vizitate). De cealaltă parte, art. 181 din Codul penal stabilește sancționarea pentru împiedicarea exercitării libere a dreptului electoral sau a

activității organelor electorale, adică urmează să se conformeze și să organizeze scrutinul odată ce o altă decizie nu a fost emisă de Parlament

În plus, din perspectiva resurselor financiare cheltuite, amintim că pentru a fi organizate alegerile parlamentare noi în CU nr. 38 Hîncești au fost alocate mijloace financiare în cuantum de 4 226, 7 mii prevăzute în buget pentru alegerile prezidențiale 2020, din considerentul că în bugetul CEC pentru anul 2020 nu au fost distribuite mijloace financiare aferente organizării și desfășurării unor alegeri parlamentare noi. Astfel, orice acțiune a organelor electorale ce ar fi atentat la sistarea procesului deja inițiat, în lipsa unei hotărâri corespunzătoare a Parlamentului, poate avea consecințe juridice inclusiv din perspectiva cheltuirii iraționale a resurselor bugetare.

Concluzii

În contextul celor enunțate, concluzionăm:

- MO Promo-LEX nu dispune de competența de a expertiza gradul de aplicare a măsurilor de prevenire și răspuns față de infecția cu COVID 19, însă potrivit observatorilor birourile electorale erau echipate cu minimul igienic necesar. Totuși este dificil de a prognoza eventualele riscuri de contaminare.
- în context, subliniem dedicația pentru executarea atribuțiilor funcționale a membrilor birourilor electorale dar și comportamentul alegătorilor responsabili care în această situație de incertitudine informațională au ales să meargă la vot și să-și realizeze dreptul;
- potrivit datelor disponibile în spațiul public, doar un singur concurent din cei cinci rămași în cursa electorală s-a adresat CEC cu solicitarea de anulare imediată a alegerilor;
- atragem atenția că Parlamentul este unica instituție

- care putea decide amânarea scrutinului inițiat;
- Parlamentul trebuie să intervină legislativ asupra necesității reglementării explicite a mecanismului de suspendare sau amânare a alegerilor, inclusiv, fără a fi necesar de a declara stare de urgență în acest sens. Or în caz contrar organele electorale sunt puse în situația dezagreabilă de a manevra între necesitatea de a respecta legea și cea de a asigura satisfacerea solicitărilor critice publice argumentate *de facto* dar fără substrat juridic *de jure* privind stoparea proceselor electorale cu potențial de răspândire a infecției epidemiologice.

Comunicatul este elaborat în cadrul Misiunii de Observare a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020 în circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul "Democrație, Transparență și Responsabilitate".

Opiniile exprimate în rapoartele și comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Pentru mai multe detalii, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de comunicare al Misiunii de Observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020:
GSM 069269684, e-mail: inga.stegarescu@promolex.md

.....
.....

[1] Detalii privind organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare noi a se vedea în: Raportul nr. 1 Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare noi din circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești.
<http://bit.ly/38P3a16>

[2] WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 11 March 2020. <http://bit.ly/3d1fwXa>

[3] <http://bit.ly/2x0RpqR>

[4] <https://bit.ly/33ivho0>

[5] Potrivit paginii de Facebook a lui Dorin Chirtoacă Mișcarea politică UNIREA a depus în data de 14.03.2020 un Demers la CEC cu solicitarea de anulare a alegerilor parlamentare noi.

[6] Facem referință la norma aplicabilă alegerilor parlamentare noi, în conformitate cu legislația în vigoare până la data adoptării Legii nr. 113/2019.

[7] Guidelines for Public Security Providers in Elections. OSCE/ODIHR, 2017. p. 30. <http://bit.ly/39WWS0c>

Opinie cu privire la proiectul de lege nr. 301, comasat cu proiectul de lege nr.277, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în versiunea ajustată de Ministerul Justiției expediat prin

scrisoarea Nr. 03/9331 din 24 septembrie 2019, La CD04 – nr.89 din 3 septembrie 2019

Opinie cu privire la proiectul de lege nr. 301, comasat cu proiectul de lege nr. 277, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în versiunea ajustată de Ministerul Justiției.

Adresată: Parlamentului Republicii Moldova (Comisia Juridică, Numiri și Imunități)

Persoana de contact: Vasile BOLEA, Președintele Comisiei Juridice, Numiri și Imunități

Data: 12 martie 2020

Autor: Asociația Promo-LEX, www.promolex.md

Persoane de contact:

Alexandru POSTICA, email: alexandru.postica@promolex.md

Irina COROBCENCO, email: irina.corobcenco@promolex.md

